

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Οντίλ

ΠΑΡΙΣΙ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1939

ΑΡΙΘΜΟΙ ΕΤΡΕΧΑΝ ΣΤΟΝ ΝΟΥ ΜΟΥ λάμποντας σαν Αστέρια. 823. Αυτοί ήταν το κλειδί μιας νέας ζωής. 822. Αστερισμοί ελπίδας. 841. Στην κρεβατοκάμαρά μου αργά τη νύχτα, ή το πρωί καθώς πήγαινα να πάρω κρουασάν, σειρές αριθμών περνούσαν μπροστά από τα μάτια μου – 810, 840, 890. Αυτοί αντιπροσώπευαν την ελευθερία, το μέλλον. Εκτός από τους αριθμούς, είχα μελετήσει και την ιστορία των βιβλιοθηκών, αρχίζοντας από το 1500. Ενώ στην Αγγλία ο Ερρίκος Η΄ έκοβε τα κεφάλια των συζύγων του, ο δικός μας βασιλιάς Φραγκίσκος εκσυγχρόνιζε τη βιβλιοθήκη του και επέτρεπε την είσοδο στους λογίους. Η βασιλική συλλογή του ήταν η απαρχή της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Τώρα, καθισμένη στο γραφείο στο δωμάτιό μου, προετοιμαζόμουν για τη συνέντευξη πρόσληψης στην Αμερικανική Βιβλιοθήκη, κάνοντας για άλλη μια φορά επανάληψη στις σημειώσεις μου: Ιδρύθηκε το 1920· η πρώτη στο Παρίσι που επέτρεψε στο κοινό

να έχει πρόσβαση στα ράφια· είχε μέλη από τριάντα και πλέον χώρες, το ένα τέταρτο από αυτά από τη Γαλλία. Αποτύπωνα αυτές τις πληροφορίες και τους αριθμούς στη μνήμη μου, ελπίζοντας ότι θα πείσουν τη διευθύντρια πως έχω τα απαραίτητα προσόντα.

Έφυγα από το διαμέρισμα της οικογένειάς μου στην οδό ντε Ρομ, απέναντι από τον σιδηροδρομικό σταθμό Σεν-Λαζάρ, όπου οι ατμομηχανές έφτυναν ασταμάτητα καπνό μαυρίζοντας τα πάντα. Ο άνεμος ανακάτευε τα μαλλιά μου, και μάζεψα τις μπουκλές κάτω από τον μπερέ μου. Είδα από μακριά τον σκούρο θόλο της εκκλησίας του Αγίου Αυγουστίνου. Θρησκεία, 200. Παλαιά Διαθήκη, 221. Και η Καινή Διαθήκη; Περίμενα, αλλά ο αριθμός δεν έλεγε να μου έρθει. Ήμουν τόσο νευρική που ξεχνούσα απλές πληροφορίες. Έβγαλα το σημειωματάριο από την τσάντα μου. Α, μάλιστα, 225. Πώς το ξέχασα αυτό;

Το αγαπημένο μου μάθημα στη σχολή βιβλιοθηκονομίας ήταν το Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης Ντιούι. Το είχε επινοήσει το 1873 ο Αμερικανός βιβλιοθηκάριος Μέλβιλ Ντιούι, και χρησιμοποιούσε δέκα κατηγορίες για να οργανώσει τα βιβλία στα ράφια με βάση το θέμα τους. Υπήρχε ένας αριθμός για όλα, πράγμα που επέτρεπε σε έναν αναγνώστη να βρει οποιοδήποτε βιβλίο σε οποιαδήποτε βιβλιοθήκη. Για παράδειγμα, η μαμά ήταν περήφανη για την 648 της (την οικοκυρική της). Ο μπαμπάς δεν το παραδεχόταν, αλλά του άρεσε πολύ η 785 (μουσική δωματίου). Ο δίδυμος αδελφός μου αγαπούσε τις 636.8, ενώ εγώ προτιμούσα τα 636.7. (Γάτες και σκυλιά, αντίστοιχα.)

Έφτασα στη μεγάλη λεωφόρο, όπου μέσα σε ένα τετράγωνο η πόλη πετά τα εργατικά της ρούχα και φορά παλτό μινκ. Η τραχιά οσμή του κάρβουνου χάθηκε, δίνο-

ντας τη θέση της στο γλυκό γιασεμί του αρώματος Τζόι, από τις γυναίκες που κοίταζαν τις βιτρίνες με τα φορέματα της Νίνα Ρίτσι και τα πράσινα δερμάτινα γάντια Κί-σλαβ. Πιο κάτω, πέρασα ανάμεσα στους μουσικούς που έβγαιναν από το κατάστημα με τις τσαλακωμένες παρτιτούρες, μετά μπροστά από το μπαρόκ κτίριο με την μπλε πόρτα, και έστριψα από τη γωνία σε μια στενή πάροδο. Ήξερα την πόλη απέξω.

Το αγαπούσα το Παρίσι, μια πόλη γεμάτη μυστικά. Σαν τα εξώφυλλα των βιβλίων, δερμάτινα ή πάνινα, κάθε παριζιάνικη πόρτα οδηγεί σε έναν απρόσμενο κόσμο. Σε μια αυλή μπορεί να υπήρχαν κάμποσα ποδήλατα μισομπερδεμένα μεταξύ τους, ή μια παχουλή θυρωρίνα οπλισμένη με σκουπόξυλο. Στην περίπτωση της βιβλιοθήκης, η τεράστια ξύλινη πόρτα έβγαζε σε έναν μυστικό κήπο. Το λευκό λιθόστρωτο μονοπάτι, με πετούνιες από τη μια πλευρά και γκαζόν από την άλλη, οδηγούσε σε ένα κτίριο από πέτρα και τούβλο. Πέρασα την πόρτα κάτω από τη γαλλική και την αμερικανική σημαία που κυμάτιζαν δίπλα δίπλα, και κρέμασα το σακάκι μου στον ετοιμόρροπο καλόγερο. Εισπνέοντας την ωραιότερη οσμή στον κόσμο – ένα μείγμα από παλιά βιβλία και καινούργιες κολλαριστές σελίδες εφημερίδων– ένιωσα σαν να ήμουν σπίτι μου.

Είχα φτάσει μερικά λεπτά νωρίτερα από την ώρα της συνέντευξης, κι έτσι παρέκαμψα το γραφείο δανεισμού, όπου η πάντα ευγενική βιβλιοθηκάριος άκουγε υπομονετικά τα μέλη («Πού μπορείς να βρεις μια μπριζόλα της προκοπής στο Παρίσι;» ρωτούσε ένας νεοφερμένος με καουμπόικες μπότες. «Γιατί να πληρώσω το πρόστιμο αφού δεν πρόλαβα καν να τελειώσω το βιβλίο;» ρωτούσε η στρυφνή μαντάμ Σιμόν), και μπήκα στην ησυχία του αναγνώστηριου.

Σε ένα τραπέζι κοντά στις μπαλκονόπορτες, η καθηγήτρια Κοέν, με ένα κομψό φτερό παγονιού περασμένο στο σινιόν της, διάβαζε την εφημερίδα. Ο κύριος Πράις-Τζόουνς μελετούσε το *Τάιμ* καπνίζοντας την πίπα του. Κανονικά θα τους χαιρετούσα, αλλά λόγω νευρικήτητας για τη συνέντευξη κατέφυγα στο αγαπημένο μου τμήμα των ραφιών. Μου άρεσε να περιβάλλομαι από ιστορίες, μερικές παλιές όσο και ο χρόνος, κι άλλες που είχαν εκδοθεί μόλις τον περασμένο μήνα.

Σκέφτηκα να βρω ένα μυθιστόρημα για τον αδελφό μου. Τελευταία ξυπνούσα όλο και πιο συχνά σε απίθανες ώρες της νύχτας και τον άκουγα να δακτυλογραφεί τα φυλλάδιά του. Ο Ρεμί έγραφε άρθρα υποστηρίζοντας ότι η Γαλλία πρέπει να βοηθήσει τους πρόσφυγες που εκδιώχθηκαν από την Ισπανία εξαιτίας του εμφύλιου πολέμου, ή ότι ο Χίτλερ θα καταλάβει την Ευρώπη όπως είχε καταλάβει μέρος της Τσεχοσλοβακίας. Το μόνο πράγμα που τον έκανε να ξεχνά τις ανησυχίες του –ανησυχίες για τους άλλους– ήταν ένα καλό βιβλίο.

Πέρασα τα δάχτυλα πάνω στις ράχες των βιβλίων. Διάλεξα ένα και το άνοιξα σε ένα σημείο στην τύχη. Δεν έκρινα ποτέ ένα βιβλίο από την αρχή του. Αυτό μου έδινε την ίδια αίσθηση με το ένα και μοναδικό ραντεβού που είχα πάει κάποτε, όπου και οι δυο μας χαμογελούσαμε βεβιασμένα. Όχι, το άνοιγα σε μια σελίδα στη μέση, όπου ο συγγραφέας δεν προσπαθούσε να με εντυπωσιάσει. «Υπάρχουν σκοτάδια στη ζωή, υπάρχουν και φώτα», διάβασα. «Εσύ είσαι ένα από τα φώτα, το φως όλων των φώτων». *Ναι. Ευχαριστώ, κύριε Στόκερ.* Αυτό θα έλεγα στον Ρεμί, αν μπορούσα.

Συνειδητοποίησα ότι είχα αργήσει για τη συνέντευ-

ξη. Έτρεξα στο γραφείο δανεισμού, όπου υπέγραψα την κάρτα και έβαλα τον *Δράκουλα* στην τσάντα μου. Η διευθύντρια περίμενε. Όπως πάντα, είχε τα καστανά μαλλιά της δεμένα κότσο, και κρατούσε ένα ασημένιο στυλό στο χέρι.

Όλοι γνώριζαν την κυρία Ρίντερ. Έγραφε άρθρα σε εφημερίδες και εντυπωσίαζε σε ραδιοφωνικές εκπομπές, καλώντας τους πάντες στη βιβλιοθήκη – φοιτητές, καθηγητές, στρατιώτες, ξένους και Γάλλους. Δήλωνε κατηγορηματικά ότι εδώ υπάρχει μια θέση για όλους.

«Λέγομαι Οντίλ Σουσέ. Με συγχωρείτε που άργησα. Ήρθα νωρίτερα, αλλά άνοιξα ένα βιβλίο και...»

«Το διάβασμα είναι επικίνδυνο», είπε η μίς Ρίντερ χαμογελώντας σαν να καταλάβαινε απόλυτα. «Πάμε στο γραφείο μου».

Την ακολούθησα και διασχίζοντας το αναγνωστήριο όπου μέλη με κομψά κοστούμια χαμήλωσαν τις εφημερίδες τους για να δουν καλύτερα τη φημισμένη διευθύντρια, ανεβήκαμε τη στριφογυριστή σκάλα και μπαίνοντας στην ιερή πτέρυγα με την επιγραφή «Μόνο Προσωπικό», ακολουθήσαμε έναν διάδρομο και φτάσαμε στο γραφείο της. Ο χώρος μοσχοβολούσε καφέ. Στον τοίχο κρεμόταν μια μεγάλη αεροφωτογραφία μιας πόλης με τετράγωνα τακτικά σαν της σκακιέρας, τελείως διαφορετική από το Παρίσι με τους δαιδαλώδεις δρόμους του.

Βλέποντας το ενδιαφέρον μου, μου είπε: «Αυτή είναι η Ουάσινγκτον. Παλιότερα δούλευα στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου». Μου έκανε νόημα να καθίσω και κάθισε κι αυτή στο γραφείο της, που ήταν γεμάτο χαρτιά – μερικά ξεχειλίζουν από τον δίσκο εισερχομένων, αλλά κρατούνταν στη θέση τους από ένα περφορατέρ. Στη γωνία

υπήρχε ένα γυαλιστερό μαύρο τηλέφωνο. Δίπλα στη μισ Ρίντερ, μια καρέκλα ήταν γεμάτη βιβλία. Είδα μυθιστορήματα της Ίσακ Ντίνεσεν και της Ίντιθ Γουόρτον. Σε κάθε βιβλίο, ένας σελιδοδείκτης –μια ζωηρόχρωμη κορδέλα ουσιαστικά– καλούσε τη διευθύντρια να επιστρέψει.

Τι είδους αναγνώστρια ήταν η μισ Ρίντερ; Σε αντίθεση με μένα, δεν θα άφηνε ποτέ ένα βιβλίο ανοιχτό λόγω έλλειψης σελιδοδείκτη. Δεν θα άφηνε ποτέ βιβλία στοιβαγμένα κάτω από το κρεβάτι της. Διάβαζε τέσσερα ή πέντε παράλληλα. Είχε ένα στην τσάντα της για τις διαδρομές με το λεωφορείο μέσα στην πόλη. Ένα για το οποίο της είχε ζητήσει τη γνώμη της μια καλή της φίλη. Άλλο ένα που δεν θα το μάθαινε ποτέ κανείς, μια μυστική απόλαυση για τα βροχερά κυριακάτικα απογεύματα...

«Ποιος είναι ο αγαπημένος σου συγγραφέας;» με ρώτησε η μισ Ρίντερ.

Ποιος είναι ο αγαπημένος μου συγγραφέας; Αδύνατον να απαντήσω σε μια τέτοια ερώτηση. Πώς θα μπορούσε κανείς να διαλέξει μόνο έναν; Πραγματικά, η θεία Καρό κι εγώ είχαμε δημιουργήσει κατηγορίες για να μην αναγκαστούμε να διαλέξουμε – τεθνεώτες, εν ζωή, ξένοι, Γάλλοι, κ.λπ. Σκέφτηκα τα βιβλία που είχα αγγίξει στο αναγνωστήριο πριν από λίγο, βιβλία που με είχαν αγγίξει κι αυτά. Θαύμαζα τον τρόπο σκέψης του Ραλφ Γουόλντο Έμερσον (*Δεν είμαι μόνος όταν διαβάζω και γράφω, ακόμη κι αν δεν είναι κανείς μαζί μου*), όπως και της Τζέιν Όστεν. Αν και έγραψε κατά τον δέκατο ένατο αιώνα, η κατάσταση για πολλές γυναίκες σήμερα παρέμενε ίδια: το μέλλον τους καθοριζόταν από τον άνδρα που θα παντρεύονταν. Πριν από τρεις μήνες, όταν είχα πληροφορήσει τους γονείς μου ότι δεν χρειάζομαι γαμπρό, ο μπαμπάς

ξεφύσησε απαξιωτικά και άρχισε να φέρνει κάθε Κυριακή για φαγητό έναν διαφορετικό υφιστάμενό του από τη δουλειά, και να μου τους παρουσιάζει έναν έναν στο πιάτο, σαν τις γαλοπούλες που έδενε χειροπόδαρα η μαμά και τις έβηνε με μαϊντανό για το γεύμα: «Ο Μαρκ δεν έχει χάσει ποτέ ούτε μία μέρα δουλειάς, ακόμη κι όταν έχει γρίπη!»

«Διαβάζετε, φαντάζομαι, έτσι δεν είναι;»

Ο μπαμπάς συχνά παραπονιόταν ότι το στόμα μου δούλευε πιο γρήγορα από το μυαλό μου, κι αυτό έγινε και τώρα καθώς απάντησα στην ερώτηση της μισ Ρίντερ παρasyρμένη από τον εκνευρισμό μου.

«Ο αγαπημένος μου κλασικός συγγραφέας είναι ο Ντοστογιέφσκι, γιατί μου αρέσει ο Ρασκόλνικοφ. Δεν είναι ο μόνος που θέλει να κοπνήσει κάποιον στο κεφάλι».

Σιωπή.

Γιατί δεν είχα δώσει μια φυσιολογική απάντηση; Για παράδειγμα, η Ζόρα Νιλ Χέρστον, η αγαπημένη μου εν ζωή συγγραφέας.

«Ήταν τιμή μου που σας γνώρισα». Πήγα στην πόρτα, ξέροντας ότι η συνέντευξη είχε τελειώσει.

Καθώς το χέρι μου έφτανε στο πορσελάνινο πόμολο, άκουσα τη μισ Ρίντερ να λέει: «Πέσε με τα μούτρα στη ζωή, χωρίς πολλή σκέψη. Μη φοβάσαι, το ρεύμα θα σε βγάλει στην όχθη και θα σε στήσει σώο στα πόδια σου ξανά».

Η αγαπημένη μου φράση από το *Έγκλημα και Τιμωρία*. 891.73. Γύρισα.

«Οι περισσότεροι υποψήφιοι λένε ότι ο αγαπημένος τους συγγραφέας είναι ο Σαίξπηρ», μου είπε.

«Ο μόνος συγγραφέας με δικό του αριθμό Ντιού».

«Μερικοί λένε την *Τζέιν Έιρ*».

Αυτή θα ήταν μια φυσιολογική απάντηση. Γιατί δεν είχα πει τη Σαρλότ Μπροντέ, ή οποιαδήποτε από τις Μπροντέ, εδώ που τα λέμε. «Μου αρέσει και μένα η Τζέιν. Οι αδελφές Μπροντέ έχουν τον ίδιο αριθμό Ντιούι – 823.8».

«Όμως μου άρεσε η απάντησή σου».

«Σας άρεσε;»

«Είπες αυτό που νιώθεις, όχι αυτό που πίστευες ότι ήθελα να ακούσω».

Αυτό ήταν αλήθεια.

«Μη φοβάσαι να είσαι διαφορετική». Η μίς Ρίντερ έγειρε μπροστά. Το βλέμμα της –έξυπνο, σταθερό– συνάντησε το δικό μου. «Γιατί θέλεις να δουλέψεις εδώ;»

Δεν μπορούσα να της πω τον πραγματικό λόγο, θα της έκανε απαίσια εντύπωση. «Απομνημόνευσα όλο το δεκαδικό σύστημα Ντιούι και τελείωσα τη σχολή βιβλιοθηκονομίας με άριστα».

Κοίταξε την αίτησή μου. «Ναι, οι βαθμοί σου είναι εντυπωσιακοί. Αλλά δεν απάντησες στην ερώτησή μου».

«Είμαι μέλος της βιβλιοθήκης. Και μου αρέσουν πολύ τα αγγλικά...»

«Το βλέπω αυτό», είπε με κάποια απογοήτευση στη φωνή της. «Ευχαριστώ για τον χρόνο σου. Θα σε ενημερώσουμε για το αποτέλεσμα, θετικό ή αρνητικό, σε μερικές εβδομάδες. Θα σε συνοδεύσω ως έξω».

Στην αυλή της βιβλιοθήκης, αναστέναξα απογοητευμένη. Ίσως έπρεπε να παραδεχτώ γιατί ήθελα τη δουλειά.

«Τι έχεις, Οντίλ;» ρώτησε η καθηγήτρια Κοέν. Αγαπούσα πολύ τις διαλέξεις της εδώ στην Αμερικανική Βιβλιοθήκη, συγκέντρωνε τόσο πολύ κόσμο ώστε έμενε χώρος μόνο για ορθίους. Φορώντας τη χαρακτηριστική μοβ εσάρπα της, βοηθούσε τους ακροατές να καταλά-

βουν δύσκολα βιβλία όπως το *Μπέογουλφ*, και οι διαλέξεις της ήταν πάντα γεμάτες ζωντάνια, με μια υποψία πονηρού χιούμορ. Φήμες ενός σκανδαλώδους παρελθόντος αιωρούνταν γύρω της σαν τις νότες του αρώματός της. Έλεγαν ότι η κυρία καθηγήτρια καταγόταν από το Μιλάνο, ότι ήταν σταρ του κλασικού μπαλέτου, μια πρίμα μπαλαρίνα που εγκατέλειψε την καριέρα της (και τον κοντόχοντρο σύζυγό της) για να ακολουθήσει τον εραστή της στο Μπραζαβίλ του Κονγκό. Όταν γύρισε στο Παρίσι –μόνη–, σπούδασε στη Σορβόνη και, σαν τη Σιμόν ντε Μποβουάρ, πέρασε τις απίστευτα δύσκολες κρατικές εξετάσεις *l'agrégation* για να μπορεί να διδάξει στο υψηλότερο επίπεδο.

«Οντίλ;»

«Έγινα ρεζίλι στη συνέντευξη για τη δουλειά».

«Μια έξυπνη κοπέλα σαν εσένα; Είπες στη μισ Ρίντερ ότι δεν χάνεις ούτε μία διάλεξή μου; Μακάρι να ήταν τόσο επιμελείς και οι φοιτητές μου!»

«Δεν σκέφτηκα να το πω».

«Γράψ' της μια ευχαριστήρια επιστολή, κι εκεί πες ό,τι θέλεις να της πεις».

«Δεν θα με επιλέξει».

«Η ζωή είναι σαν τον καβγά. Πρέπει να παλένγεις γι' αυτό που θέλεις».

«Δεν είμαι σίγουρη αν...»

«Είμαι εγώ», είπε η Κοέν. «Νομίζεις ότι αυτοί οι συντηρητικοί άνδρες στη Σορβόνη με προσέλαβαν με το τίποτα; Δούλεψα πολύ για να τους πείσω ότι μια γυναίκα μπορεί να διδάξει πανεπιστημιακά μαθήματα».

Σήκωσα το βλέμμα. Μέχρι τώρα πρόσεχα μόνο τη μοβ εσάρπα της. Τώρα είδα τα ατσάλινα μάτια της.

«Δεν είναι κακό να είσαι επίμονη», συνέχισε. «Αν και ο πατέρας μου παραπονιέται μονίμως ότι θέλω πάντα να έχω την τελευταία λέξη».

«Και ο δικός μου. Με αποκαλεί “αδιάλλακτη”».

«Τότε χρησιμοποίησε αυτό το χαρακτηριστικό σου».

Είχε δίκιο. Στα αγαπημένα μου βιβλία, οι ηρωίδες δεν εγκαταλείπουν ποτέ την προσπάθεια. Και η κυρία Κοέν είχε δίκιο, έπρεπε να γράψω αυτά που ήθελα σε μια επιστολή. Το γράψιμο είναι πιο εύκολο από το να μιλάς πρόσωπο με πρόσωπο. Μπορούσα να διαγράψω κάτι και να ξεκινήσω από την αρχή εκατό φορές, αν χρειαζόταν.

«Έχετε δίκιο...» της είπα.

«Φυσικά έχω δίκιο! Θα ενημερώσω τη διευθύντρια ότι πάντα κάνεις τις καλύτερες ερωτήσεις στις διαλέξεις μου, και φρόντισε να κάνεις κι εσύ κάτι από την πλευρά σου». Και με ένα ανέμισμα της εσάρπας της μπήκε στη βιβλιοθήκη.

Δεν είχε σημασία πόσο άσχημα ένιωθα, κάποιος στην Αμερικανική Βιβλιοθήκη κατάφερνε πάντα να με βοηθήσει να ξαναβρώ την ισορροπία μου. Η βιβλιοθήκη δεν ήταν απλώς τούβλα και βιβλία. Το συνδετικό υλικό της ήταν άνθρωποι που νοιάζονταν. Είχα γνωρίσει κι άλλες βιβλιοθήκες, με τις σκληρές ξύλινες καρέκλες τους και τα ευγενικά τους «*Καλημέρα, δεσποινίς. Ορεβουάρ, δεσποινίς*». Αυτό δεν σήμαινε ότι δεν ήταν καλές βιβλιοθήκες – απλώς δεν είχαν τη συντροφικότητα μιας γνήσιας κοινότητας. Η βιβλιοθήκη ήταν για μένα σαν το σπίτι μου.

«Οντίλ! Περίμενε!» Ήταν ο κύριος Πράις-Τζόουνς, συνταξιούχος Άγγλος διπλωμάτης που φορούσε διαρκώς παπιγιόν με λαχούρι, και πίσω του η καταλογογράφος κυρία Τέρνμπουλ, με τις λοξές γκριζομπλέ μπούκλες της.

Φαίνεται πως η κυρία Κοέν τους είχε πει ότι ήμουν αποκαρδιωμένη.

«Κανένας αγώνας δεν είναι χαμένος χωρίς να δώσεις μάχη». Ο κύριος Πράις-Τζόουνς με χτύπησε αμήχανα στην πλάτη. «Θα την κερδίσεις τη διευθύντρια. Απλώς γράψε μια λίστα με τα επιχειρήματά σου, όπως θα έκανε κάθε άξιος διπλωμάτης».

«Πάψε να το παραχαϊδεύεις το κορίτσι!» του είπε η κυρία Τέρνμπουλ. Μετά γύρισε σε μένα: «Στο Γουίνιπεγκ όπου μεγάλωσα, είμαστε συνηθισμένοι στις αντιξοότητες. Οι δυσκολίες μάς κάνουν αυτό που είμαστε. Χειμώνες με σαράντα βαθμούς υπό το μηδέν, και δεν θα μας ακούσεις να παραπονιόμαστε, σε αντίθεση με άλλους Αμερικανούς...» Ξαφνικά, θυμήθηκε τον λόγο που βγήκε έξω –της δινόταν η ευκαιρία να φερθεί αυταρχικά σε κάποιον– και μου κούνησε το κοκαλιάρικο δάχτυλό της μπροστά στο πρόσωπο. «Σύνελθε και επίμεινε μέχρι να πετύχεις τον σκοπό σου!»

Χαμογέλασα συνειδητοποιώντας ότι το σπίτι σου είναι το μέρος όπου δεν υπάρχουν μυστικά. Όμως χαμογελούσα, κι αυτό ήταν ήδη κάτι.

Στο δωμάτιό μου, χωρίς άγχος πια, έγραφα:

Αγαπητή μις Ρίντερ,

Σας ευχαριστώ που συζητήσατε τη δουλειά μαζί μου. Χάρηκα πολύ με τη συνέντευξη. Αυτή η βιβλιοθήκη σημαίνει για μένα πιο πολλά από οποιοδήποτε άλλο μέρος στο Παρίσι. Όταν ήμουν μικρή, η θεία μου η Καρολίν με έφερνε εδώ για την Ώρα του Παραμυθιού. Χάρη σε αυτήν έμαθα αγγλικά και ερωτεύτηκα τη βιβλιο-

θήκη. Η θεία μου δεν ζει πια, αλλά συνεχίζω να την αναζητώ στην Αμερικανική Βιβλιοθήκη. Ανοίγω βιβλία και γυρίζω στον φάκελο στο οπισθόφυλλο ελπίζοντας να δω το όνομά της στην κάρτα δανεισμού. Διαβάζοντας τα ίδια μυθιστορήματα που διάβαζε κι εκείνη, τη νιώθω ακόμη κοντά μου.

Η βιβλιοθήκη είναι το καταφύγιό μου. Μπορώ πάντα να βρω μια δική μου γωνιά ανάμεσα στα ράφια για να διαβάσω και να ονειροπολήσω. Θέλω να κάνω ό,τι μπορώ για να έχουν όλοι αυτή τη δυνατότητα, και ιδιαίτερα οι άνθρωποι που νιώθουν διαφορετικοί και χρειάζονται ένα μέρος όπου να αισθάνονται σαν στο σπίτι τους.

Υπέγραψα ολοκληρώνοντας τη συνέντευξη.